

Motion till riksdagen 2019/20:619

av **Patrick Reslow m.fl. (SD)**

En skola med studiemiljö i världsklass

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa skriftliga ordningsomdömen fr.o.m. årskurs 1 och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rektorers och lärares ökade befogenheter för att upprätthålla ordning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en överenskommelse om uppförande och regler mellan elev, vårdnadshavare och skolan och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om enhetlig fortbildning om arbetsmiljön och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa jourklass och jourkola och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om särskild undervisning för elever som begått brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Eftersom problemen med ökande otrygghet, oordning, hot och våld i skolan vuxit så innebär det att nuvarande och tidigare regeringar inte lyckats med att få till god studiemiljö i skolan. Enligt den så kallade januariöverenskommelsen 2019 ska regeringen upprätta en nationell plan för trygghet. En plan innebär inte att problemen försvinner – konkreta åtgärder behöver istället sättas in, vilka ger lärare och rektorer möjlighet att agera. Konkreta verktyg saknas, vilka ska medverka till att alla elever, lärare, rektorer och skolpersonal mår bra, är trygga, trivs, utvecklas och kan vara inriktade på en lärandemiljö i skolan.

Problemen med hot och våld i skolan gör sig ofta gällande mellan elever, men lärare och rektorer utsätts också ofta för detta. Arbetsmiljöverket rapporterade år 2019 om kraftig ökning av hot och våld i skolan. ”Sunt arbetsliv”, som drivs av bland annat de

fackliga organisationerna i samverkan med SKL (Sveriges Kommuner och Landsting), har tagit upp aktuell statistik. Den visade för åren 2016–2017 att gruppen lärare och skolledare utgjorde en så stor andel som nära 25 procent av alla som råkar ut för arbetsolycksfall. I olycksfallsgruppen ingick även allvarliga skador, vilka utgjorde en stor del. Orsakerna till hot och våld mot lärare och rektorer, handlar ofta om att elever blir frustrerade vid gränsdragningar och när lärare och rektorer försöker förhindra bråk mellan elever. Det förekommer att elever hotar lärare med kniv, glas, andra tillhyggen eller ropar nedvärderande ord och uttalar hot. Det förekommer även att lärare och rektorer får hot och aggression från elevers vårdnadshavare. Det har rapporterats att allvarliga arbetsolycksfall för lärare och rektorer i 55 procent av fallen leder till psykiska besvär. År 2018 anmäldes 879 stycken händelser om hot och våld i skolan till Arbetsmiljöverket. Det innebar en ökning från 767 stycken anmälningar året innan. Så många som 224 stycken incidenter i skolor de senaste fem åren innefattade knivar eller vapenliknande föremål. Enligt Brå (Brottsförebyggande rådet) anmäls inte alla hot eller allt våld som begås mot lärare och rektorer. I de fall det anmäls går det sällan vidare i rättsprocessen. Därför kan mörkertalet tyvärr vara stort.

Svenska elever har fått en försämrade psykisk hälsa. Enligt Bris (Barnens rätt i samhället) rapportering 2019 framgick att skolelevers utsatthet och otrygghet samt mobbning i skolan ökat med 48 procent under perioden 2016–2018. I rapporteringen framgick även att barns utsatthet i skolan har ökat och att de upplever att vuxna inte ser, lyssnar eller förmår stötta.

Utsatthet, otrygghet och psykisk ohälsa innebär stress och försvårad inlärning. PISA-mätningen (Program for International Student Assessment) är ett program för internationell studentbedömning. Det visade 2015 förutom försämrade skolresultat för svenska ungdomar, ett ännu sämre resultat för hur eleverna mådde psykiskt och att svenska ungdomar kände stark oro kopplad till skolan. Enligt mätningen var drygt 60 procent av svenska 15-åringar oroliga kopplat till skolarbetet. Skolinspektionens undersökning från 2017 visade att nära 20 procent av alla landets 15-åringar kände sig otrygga i skolan. Endast 50 procent av landets 15-åringar kände sig helt trygga i skolan. Anmärkningsvärt var även att endast 14 procent av eleverna svarade att ordningsregler följs väl. Skolinspektionens årsrapport för 2017 lyfte fram att centrala brister i grundskolan var otrygghet och studieoro. Folkhälsoinstitutet meddelade 2018 att den negativa utvecklingen sedan 1990-talet i barns och ungas försämrade psykiska ohälsa fortsätter att öka. Institutet lyfte även fram att det fanns brister i skolans funktioner som bidrar till detta. Det visas genom sjunkande skolprestationer och den utbredda skolstressen som indikerar att skolan har problem, inte fungerar tillfredsställande och att psykisk ohälsa hänger samman med den negativa skolutvecklingen.

Rapporteringen är slående. Tydliga åtgärder krävs därför för att få tillbaka en miljö och en skola som fungerar. Tydligare krav behöver ställas. Lärare och rektorer behöver få ordentligt stöd och befogenheter så att de har möjlighet att agera där det behövs för att förbättra miljön i skolan. Inga tvivel ska råda om vad som kan eller får göras.

Inför skriftliga ordningsomdömen från och med årskurs ett

1. På senare år har problemen med oordning ökat i skolan och många elever upplever att arbetsmiljön brister. Det inverkar mycket negativt på lärandet. Skriftliga ordningsomdömen ska införas från och med årskurs ett. Syftet är att det uppmuntrar eleven att vara ordningsam i skolan och ger vårdnadshavarna adekvat information om

hur deras barn sköter sig. Ordningsomdömen möjliggör i större utsträckning samverkan mellan elev, skola och vårdnadshavare och förutsätter proaktivitet kring ordning i skolan. Det förutsätter att även vårdnadshavarna tar sitt ansvar för barnet utanför skolan. Detta är tyvärr frågor som kan kännas obekväma och lätt försvinner i föräldrasamtal med lärarna. Ytterligare en vinst med skriftliga ordningsomdömen är att om jämförelse görs över tid indikerar det om skolan bidragit med god arbetsmiljö. En god ordning i skolan främjar målet om att alla elever ska uppnå kunskapsmålen och få goda resultat samt att miljön i skolan ska vara trivsamt för alla.

Rektorers och lärares ökade befogenheter för att upprätthålla ordning

2. För att det ska bli bättre ordning i skolan krävs att vissa skärpningar görs i skollagen 2010:800. Rektorers och lärares befogenheter och ansvar för att upprätthålla ordning, lugn, ro och god miljö i skolan ska betonas och förtydligas. Samtliga justeringar nedan gäller skollagens femte kapitel "Trygghet och studiero".

De åtgärder som lärare, rektorer eller huvudmän har till sitt förfogande för att säkerställa trygghet och studiero ska bli obligatoriska istället för frivilliga. Åtgärderna ska heller inte som nu tidsbegränsas. Vad gäller tillfällig placering, avstängning och kvarsittning ska elevens uppförande istället vara avgörande och ska testas innan eleven återgår till ordinarie undervisning. Det är viktigare att eleven klarar av den ordinarie skolsituationen än att eleven så snart möjligt återgår dit. En tidsbestämd period som innebär att eleven så snart möjligt ska återgå till ordinarie skolgång kan innebära att eleven inte är mogen för återgång. Det är av största vikt att problem åtgärdas och att elever uppvisar färdighet för ordinarie skolgång.

Det har alltför länge diskuterats vad lärare, rektorer och huvudmän får göra eller inte får göra för att upprätthålla ordningen. Det har gått så långt att lärare som försökt upprätthålla ordningen i skolan anmälts av elever och vårdnadshavare. Dessutom har elever fått höga skadestånd för att lärare förflyttat störande elever från klassrummet, då de ansett sig vara kränkta av lärare när de fått en reprimand. Utvecklingen har gått åt fel håll och måste vändas till att skolans företrädare har ansvaret att upprätthålla en god studiero i skolan. Med anledning av detta föreslås att Skolverket ges i uppdrag att upprätta enhetliga ordningsregler för skolan.

I femte paragrafen "Ordningsregler" ska skrivningen om att elever ska medverka till att upprätta ordningsregler och att rektorn beslutar om ordningsregler ersättas av att centrala ordningsregler ska användas. Dessa regler kan sedan utvecklas ytterligare genom tillägg och där rektor, lärare och elever kommer överens om regler om så önskas.

Överenskommelse om uppförande och regler mellan elev, vårdnadshavare och skolan

3. Problemen med ökad oordning i skolan har ökat. Det har förekommit att elever och vårdnadshavare ifrågasatt och i vissa fall hotat lärare och rektorer då dessa försöker upprätthålla ordningen. Det har även förekommit att elever och vårdnadshavare ansett att eleven blivit kränkt av att lärare placerar ut elev från klassrummet på grund av att eleven ställer till oordning. Dessutom har elever och vårdnadshavare krävt ersättning för detta. Detta är oacceptabelt. Eventuellt oriktigt agerande från lärare eller rektor ska

kunna ifrågasättas. Men det ska vara självklart vilka regler som gäller, både för elev och för lärare och rektor.

Lärare, rektor och huvudman ansvarar för att det är god arbetsmiljö i skolan och för vad som gäller i skolan. En överenskommelse om detta ska upprättas mellan elev, vårdnadshavare och skola inför skolstart och inför tillfällen då elev ska byta skola. Överenskommelsen ska innehålla beskrivning av de ordningsregler och förhållningssätt som gäller i skolan, vilket ansvar elev och vårdnadshavare har för att följa detta och vilket ansvar lärare, rektor och huvudmannen har.

Enhetlig fortbildning om arbetsmiljön

4. Skolverket ska ges i uppdrag att skapa och implementera enhetlig fortbildning om en förtydligad ordning och förhållningssätt i skolan för rektorer, lärare och övrig skolpersonal. Fortbildningen ska vara obligatorisk och årligt förekommande på samtliga skolenheter. Lämpligt är att den ingår i övrig befintlig tid som redan är avsatt inom den administrativa tiden/studietiden för skolpersonal, i form av exempelvis det som kallas studiedagar.

Fortbildningen ska baseras på justeringar i skollagen 2010:800, femte kapitlet om trygghet och studiero i skolan, där ett tydligare ansvar ges till lärare, rektorer och skolhuvudmän att de ska se till att ordning och studiero skapas. Fortbildningen ska även baseras på att Skolverket ges i uppdrag att upprätta enhetliga ordningsregler för skolan. Ytterligare en del inom fortbildningen ska vara knutet till den överenskommelse elever, vårdnadshavare och skola ska upprätta sinsemellan.

Jourklass och jourskola

5. Ett system med jourklasser och jourskolor ska införas. Det är aktuellt med jourklass i mindre orter och mindre skolenheter där eleverna är få. I större orter och på större skolenheter där elevantalet är större är det aktuellt med mer permanent tillgång till jourskola.

En jourklass eller jourskola är en skola dit den elev som inte fungerar i den normala skolsituationen ska kunna flyttas med omedelbar verkan, för kortare eller längre tid. Läraren ska ges mandat att placera de elever som inte fungerar i normal skolmiljö i jourklass eller jourskola. Lärarens beslutsunderlag för att flytta en elev baseras på ett minimikrav för hur man uppför sig.

Det som avses med att en elev inte fungerar i normal skolsituation är exempelvis att eleven utövar hot eller våld i skolan mot elever, mot lärare eller annan skolpersonal, ställer till bråk, agerar så att det skapar oro eller otrygghet så att lärande- och studiemiljön försämras.

Anledningen att placera en elev i jourklass eller jourskola är att den som ägnar sig åt destruktivt beteende ska få hjälp att komma ur detta. Det syftar även till att övriga elever ska ges möjlighet till en trygg och lugn tillvaro med studiero och god arbetsmiljö i skolan. Vårdnadshavarna har ett stort grundläggande ansvar för sina barns uppfostran, det är därför av största vikt att även de görs delaktiga i detta mycket viktiga arbete.

Det som avgör när en elev kan återgå till normal skolsituation är uppvisad förmåga, förståelse och vilja samt uppförande under sin tid i jourklassen eller jourskolan.

Jourskolor och jourklasser bemannas med specialpedagoger eller annan lämplig personal.

I kap 5. skollagen §§ 9–11 ”Utredning” behövs justeringar. Skriftlig varning och därefter omplacering till jourklass ska vara regel framför utredning. Detta ska, utöver konkreta åtgärder, givetvis utredas, följas upp och dokumenteras. Beträffande innehållet i § 12 ”Tillfällig omplacering” och ”Tillfällig omplacering till annan skolenhet” så är det jourklass eller jourkola som är aktuellt som annan studiegrupp eller annan skolenhet. Det är i jourklass eller jourkola som det avgörs när eleven är mogen att återgå till den vanliga klassen.

Särskild undervisning för elever som begått brott

6. Elever som begått brott som exempelvis hot, våld, eller sexualbrott, som är föremål för förundersökning och utreds för brott, ska avskiljas från skolan och få särskild undervisning på annan plats. Även om gärningsmannen inte döms till sluten ungdomsvård eller LVU (lagen om vård av unga) ska eleven ändå avskiljas från skolan och få undervisning på annan plats. Detta eftersom det är allvarligt att vara föremål för en brottsutredning och det kan innebära att personen utgör ett hot för omgivningen. Om det senare visar sig att den som blivit föremål för åtgärder är oskyldig, ska denne självklart återvända till sin klass.

Särskild undervisning kan enligt skollagen 2010:800 vara till för de elever som inte kan delta i det vanliga skolarbetet under längre tid. Det krävs enligt skollagen samtycke från vårdnadshavaren, vilket inte ska behövas i fall av begånget brott eller brottsutredning om begånget brott. Det finns inte någon motsvarande reglering för undervisning som anordnas i hemmet av andra anledningar än sjukdom eller liknande, detta ska därför skrivas in i skollagen.

I skollagens femte kapitel § 14 ”Avstängning i vissa obligatoriska skolformer” och § 15 ”Avstängningstid i vissa obligatoriska skolformer” ska texten justeras i enlighet med följande. En elev som utreds för brott av så allvarlig art att det inte är lämpligt att placera denna i jourklass eller jourkola ska stängas av. Avstängning innebär att eleven ändå ska få särskild undervisning på annan plats. Reglerna i skollagen om avstängningstid ska tas bort. Det är polis, socialtjänst och andra berörda instanser med hänsyn till utredning av brott eller genomförande av straff och strafftid som avgör när gärningsmannen kan återgå till skolan.

Patrick Reslow (SD)

Robert Stenkvist (SD)

Jörgen Grubb (SD)

Clara Aranda (SD)

Richard Jomshof (SD)

Michael Rubbestad (SD)

Ebba Hermansson (SD)

Linda Lindberg (SD)